

TALOUSNEUVOSTO

22.2.2012

Kokousmuistio 2/2012

Aika 22.2.2012 klo 8.00–9.00

Paikka Valtioneuvoston juhlahuoneisto

Läsnä Urpilainen Jutta, puheenjohtaja
Gustafsson Jukka
Häkämies Jyri
Ihalainen Lauri
Järventaus Jussi
Liikanen Erkki
Lyly Lauri
Marttila Juha
Mäenpää Mikko
Mäki-Lohiluoma Kari-Pekka
Pukkinen Mikko
Eloranta Jorma (at)
Linna Sirkku (at)
Sailas Raimo (at)
Sinko Pekka (s)

1 Kokouksen avaus

Pääministerin ollessa estynyt kokouksen puheenjohtajana toimi valtiovarainministeri Urpilainen. Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 8.00 todeten aiheena olevan investointi-strategia, josta alustaa vuorineuvos Jorma Eloranta. Kommenttipuheenvuoron käyttää elinkeinoministeri Jyri Häkämies. Elorannan selvitysmiesraportti ”Investointeja Suomeen – Ehdotus strategiaksi ja toimintaohjelmaksi Suomen houkuttelevuuden lisäämiseksi yritysten investointikohteena” oli toimitettu jäsenille kokouskutsun mukana.

Ennen varsinaista kokousaihetta puheenjohtaja kommentoi lyhyesti edellisenä päivänä päättynyttä euroalueen valtiovarainministerien kokousta. Kokousta voidaan pitää onnistuneena siinä suhteessa, että sen tulokset vastasivat jokseenkin odotuksia ja markkinoiden reaktiot ovat olleet jokseenkin neutraaleja. Keskeiset kysymykset kokouksessa olivat Kreikan apupaketin suuruus sekä yksityisten sijoittajiin kohdistuvan velkasaneerauksen mitoitus, joista käytiin tiukat neuvottelut. Päätösten lopullinen toimeenpano edellyttää, että Kreikka ja velkojat toteuttavat sovitut toimet. Valtiovarainministerit kokoontuvat arvioimaan tilannetta uudelleen maaliskuussa. Kreikalla on edelleen edessä hyvin haastava tie, jossa avainasemassa ovat kevään vaalit ja poliittisen tilanteen kehittyminen.

Pääjohtaja Liikanen totesi useiden Euroopan talouskehitystä kuvaavien indikaattorien kehittyneen viime aikoina suotuisasti, mutta olevan samalla hyvin herkkiä Kreikan tilanteesta kantautuville uutisille. Kreikan ongelmien saattaminen hallintaan on tärkeää juuri tämän ”tartuntavaaran” vuoksi.

2 Investointistrategia

Jorma Eloranta esitteli laatimansa investointien lisäämistä koskevan selvitysmiesraportin taustaa ja keskeisiä suosituksia (liite 1). Raportin laatimisen tukena on ollut muun muassa laaja internet-pohjainen kyselyaineisto sekä kansalaisilta saadut sadat sähköpostiviestit. Raporttiin liittyy myös muun muassa Finprossa ja Etlassa laadittuja taustaselvityksiä, jotka on julkaistu erikseen. Raportin ponttimena on Suomen talouden rakenteellinen heikentyminen, josta ovat oireita muun muassa kauppataaseen ylijäämän pitkään jatkunut supistuminen, kiinteiden investointien ja T&K-menojen kääntyminen laskuun sekä suorien ulkomaisten investointien vaatimaton kehitys suhteessa kilpailijamaihin.

Suomen kaltaisessa korkean elintason maassa investoinnit mahdollistavat korkean tuotavuuden ja kilpailukyvyyn säilymisen myös jatkossa. Investointeja koskevat päätökset tehdään yrityksissä. Julkisen vallan rooli on turvata yrityksille kansainvälisesti kilpailukykyinen toimintaympäristö, mutta välttää liiallista, muun muassa toimialarakenteeseen kohdistuvaa ohjailua.

Taloukasvu ei synny itsestään, vaan se on rakennettava yhteisin ponnisteluin. Keskeistä on oikean tahtotilan synnyttäminen. Edessä saattaa olla myös valintoja ja vastakainasettelua muun muassa julkisen talouden tasapainoa koskevien tavoitteiden suhteen. Raportti sisältää 40 konkreettista toimenpide-ehdotusta, jotka perustuvat viiteen perusteeseen. Toimenpiteitä yhdistäviä avaintekijöitä ovat tahto ja toimeenpano, osaaminen, luonnonvarat, työmarkkinat, verotus ja ulkomaiset investoinnit.

Jyri Häkämies totesi Elorannan raportin olevan nyt erityisen ajankohtainen, koska siinä kuvattu rakenteellinen heikentyminen on edelleen jatkunut ja muodostaa pitkittyessään merkittävän uhan talouden kasvulle. Yhdessä tuoreen taloudellisia ulkosuhteita koskevan raportin sekä valmisteilla olevan pääomamarkkinastrategian kanssa selvitysmiesraportti tarjoaa materiaalia tarvittavien päätösten tueksi. Osa raportin ehdotuksista voidaan viedä suoraan kehysriiheen osan edellyttäessä jatkovalmistelua. Raportti tarjoaa eväitä myös hallituksen taloukasvua käsittelevän tulevaisuusselonteon laatimiseen.

Häkämies nosti esiin raportista muutamia ehdotuksia, joiden teemoja hän piti erityisen tärkeinä. Tutkimus- ja tuotekehityspanostusten aleneva trendi puoltaisi T&K-verovähennyksen käyttöönottamista heikentämättä kuitenkaan Tekesin resursseja. Julkiset hankinnat ovat potentiaalisesti tärkeä ja kustannustehokas keino tukea innovatiivista tuotantoa. Tästä on jo olemassa hyviä esimerkkejä. Immateriaalioikeuksien verotusta keventävä ”innovaatioboxi”-järjestely on puolestaan suhteellisen edullinen tapa tukea osaamisvaltaisten toimintojen ja pääkonttorien sijoittumista Suomeen.

3 Keskustelu

Alustuksien pohjalta käydyssä keskustelussa nousi esiin muun muassa seuraavia näkökohtia ja kysymyksiä:

- Raportin perusteluosassa kuvattu kehitys on huolestuttavaa ja sen suunta tulisi pystyä kääntämään. Kokonaiskuva ei pidä hukata yksittäisten ehdotusten taakse. Osaaminen, innovatiivisuus ja tuotekehittäminen tulevat jatkossakin olemaan Suomen menestystekijöitä.

- Suomella on ns. normaalioloissakin edessään pitkään jatkuva hitaamman kasvun kausi, joka yhdistettynä huoltosuhteen heikkenemiseen muodostaa hyvin haastavan asetelman. Heikentyvä ulkomaankaupan vaihtosuhte pienentää osaltaan reaalista jakovaraa, mikä on syytä ottaa huomioon myös palkanmuodostuksessa.
- Organisaatioiden osaamiseen investoidaan Suomessa kansainvälisesti vertaillen vähän, mikä on erityisen huolestuttavaa ottaen huomioon Suomen tietointensivinen strategia.
- Kansainvälisen investointikilpailun sijaan monien pienten yritysten kohdalla kysymys on usein siitä investoidaanko kotimaahan vai eikö investoida lainkaan. Tässä asetelmassa mm. verokannustimien merkitys korostuu.
- OECD:n arvion mukaan Suomi on edelleen jäljessä palvelualojen kilpailussa. Tämä vaikuttaa yleiseen hintatasoon, joka puolestaan heijastuu yritystoiminnan kustannuksiin.
- Työmarkkinaosapuolten keskinäinen vuoropuhelu keinoista investointien ja tuottavuuden kohottamiseksi olisi tärkeä lisäelementti raportin suosituksiin. Toimialakohtainen yhteistyö olisi ehkä syytä ottaa tältä osin jälleen käyttöön.
- Raportissa korostuu melko voimakkaasti huoli työmarkkinoiden epävakaudesta. Tähän ongelmaan on tartuttu osana raamisopimusta ja edistymistä on tällä rintamalla odotettavissa.
- T&K-vähennyksen ohella olisi syytä pohtia järjestelyitä, joilla yrityksiä voitaisiin kannustaa varaamaan hyvinä aikoina resursseja käytettäväksi henkilöstön osaamisen vahvistamiseen huonompina aikoina.
- Raportti avaa varovasti keskustelua ns. teollisuuspolitiikasta, joka on viime vuosina jäänyt eri syistä vähälle huomiolle. On aiheellista kysyä, pitäisikö julkisen vallan ottaa tässä nykyistä vahvempi rooli. Teollinen tuotanto on arvokasta paitsi itsessään myös erilaisten tietointensiivisten palveluiden kasvualustana.
- On tärkeää pohtia miten investointeja pystyttäisiin edistämään yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyöllä. Tässä mm. työeläkejärjestelmällä voi olla rooli.
- Julkisen talouden tila ja tasapaino vaikuttaa merkittäväällä tavalla myös yksityisten yritysten kohtaaman rahoituksen ehtoihin ja siten investointeihin. Tämä korostaa ns. perusasioiden merkitystä ja muodostaa yhden selkeän julkisen sektorin vaikutuskanavan suhteessa investointeihin.
- Verovähennysten laajamittaiseen käyttöön liittyy se ongelma, että ne kaventavat veropohjia, mikä puolestaan julkisen talouden näkökulmasta johtaa tarpeeseen kohottaa veroasteita. Korkeat veroasteet ovat erityisen haitallisia talouskasvun näkökulmasta.
- Suomen luonnonvarat henkeä kohden ovat eurooppalaisittain mittavat ja mm. metsävarojen hyötykäytössä on jopa neljänneksen lisäyspotentiaali. Metsävarojen hyötykäytön tilanne ja näkymät olisi hyvä ottaa myös talousneuvostossa lähempään tarkasteluun.
- Tämän tyyppisten raporttien jatkokäsittelyyn ja poliittiseen arviointiin tulisi kiinnittää enemmän huomiota sen varmistamiseksi etteivät arvokkaat ajatukset jää hyllään pölyttymään ja motivaatio raporttien laatimiseen säilyy jatkossakin.

Vastauspuheenvuorossaan Jorma Eloranta toivoi, että raportin jatkokäsittelyyn sisällytettäisiin tavoitteiden ja toimenpiteiden systemaattinen seuranta, jonka pohjalta edistymistä voitaisiin seurata. Puheenjohtaja piti ajatusta hyvänä ja kannatti myös metsäklusterin näkymien ottamista neuvoston agendalle.

4 Kokouksen päättäminen

Seuraava kokous pidetään keskiviikkona 21.3.2012 klo 8.00. Kokouksen aiheena on "Rakennemuutos ja työmarkkinoiden toimivuus", josta alustaa ministeri Ihalainen käynnissä olevan strategiatyön pohjalta. Kokouksessa keskustellaan myös kehysriihen liittyvistä ajankohtaisista asioista. Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 9.10.

Pekka Sinko
pääsihteeri